

Patago, Noel L.

پاتاجو، نوئل

راهنمای تدوین دکترین / [نویسنده نوئل پاتاجو]؛ مترجم داود علمایی؛ ویرایش سیدحسین محمدی‌نجم. - تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دانشکده فرماندهی و ستاد، دوره عالی جنگ، ۱۳۸۴.

بیست، ۹۹ ص: جدول، نمودار. - (فرهنگ و مطالعات نظامی؛ ۳۲)

ISBN: 964-5935-73-3 : ۱۲۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فپا.

Doctrine Writing Handbook

عنوان اصلی:

Air Power Studies Centre RAAF Fairbairn Canberra

واژه‌نامه.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

نمایه.

۱. نظریه نظامی - فیلیپین. ۲. فیلیپین. نیروی هوایی. Philippines Air Force. الف. علمایی، داود، ۱۳۴۱ - ، مترجم. ب. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. دانشکده فرماندهی و ستاد. دوره عالی جنگ. ج.

عنوان

۳۵۵/۰۳۳۵۵۹۹

UA۸۳۳/پ۲

۱۳۸۴

م۸۴-۳۹۷۴

کتابخانه ملی ایران

نوئل ال پاتاجو

راهنمای تدوین دکترین

داود علمایی

دوره عالی جنگ

دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه

Doctrine Writing Handbook
Air Power Studies Centre
RAAF Fairbairn
Canberra
1999
Noel L. Patajo
Translated by
Davood Olamaie

دوره عالی جنگ

راهنمای تدوین دکترین

مترجم: داود علمایی
ویرایش: سیدحسین محمدی نجم
نمونه خوانی: احمد صدقی
آماده سازی: مرکز اطلاع رسانی و تحقیقات دفاعی
حروف چینی: محمد جعفری
طرح جلد: سیامک فرشچی
چاپ و صحافی: عقیلی - امید
لیتوگرافی: قلم آذین
ناظر فنی چاپ: خدمات نشر «پیام سپاس»
نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۴
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال
شابک: ۹۶۴ - ۵۹۳۵ - ۷۳ - ۳

چاپخانه طبعه

حق چاپ و نشر این اثر برای ناشر محفوظ است

چاپخانه طبعه

دوره عالی جنگ دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صندوق پستی ۱۶۷۶۵-۳۴۹۱
مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، مجتمع ناشران، طبقه اول
تلفن - ۶۴۹۵۵۷۲، دورنگار - ۶۴۹۷۲۲۷

فهرست مطالب

.....	سخن ناشر
.....	پیش گفتار
.....	مقدمه

فصل اول

.....	دکترین ها
.....	مقدمه
.....	دکترین نظامی
.....	سطوح دکترین
.....	اصول جنگ
.....	فرآیند توسعه‌ی دکترین
.....	مراحل فرآیند توسعه‌ی دکترین

فصل دوم

.....	پیشینه‌ی تدوین دکترین در نیروی هوایی فیلیپین
.....	مقدمه
.....	طرح دفاعی مک‌آرتور و قانون دفاع ملی
.....	چشم‌انداز اولیه‌ی قدرت هوایی در فیلیپین
.....	دکترین‌های غالب قدرت هوایی قبل از جنگ جهانی دوم

۲۷	نیروی هوایی فیلیپین به عنوان یک نیروی مستقل
۲۸	ساختار سازمانی
۲۹	هیئت تدوین دکترین های نیروی هوایی فیلیپین
۳۰	گروه مطالعات دکترین های نیروی هوایی فیلیپین
۳۳	طرح ریزی عملیات های زنجیره ای

فصل سوم

۳۷	تدوین دکترین نظامی پنج مرحله ای نیروهای مسلح فیلیپین
۳۹	مقدمه
۴۰	مدل پنج مرحله ای تدوین دکترین

فصل چهارم

۴۹	توسعه و تدوین دکترین نظامی
۵۱	مقدمه
۵۳	ورودی های دکترین
۵۴	ورودی های فناوری
۵۶	ورودی های تجربه
۵۷	نظریه به عنوان ورودی
۶۰	تحلیل داده ها
۶۱	توسعه ی داده ها
۶۴	مرحله ی تولید
۶۴	مرحله ی تأیید اعتبار

فصل پنجم

۶۹	فرآیند نگارش دکترین
۷۱	مقدمه

۷۵	مطالب مقدمه
۷۵	مطالب تحقیقی
۷۵	مطالب تحلیلی
۷۵	بیان فرض اصلی
۷۶	موضوع: نیروی هوایی و بمب افکن ها
۷۶	افکار و عقاید اصلی
۷۶	سازمان دهی مطالب
۷۶	طبقه بندی منابع
۷۸	چارچوب اصلی
۷۸	نکته ی اصلی
۷۹	سازمان دهی پاراگراف
۸۳	واژه نامه
۸۹	فهرست نمایه ها

"اندیشه‌ی اصلی هر نیروی نظامی در قالب دکترین آن، شناخته می‌شود."

جی. اف. سی. فولر، ۱۹۲۳

در مباحث نظامی، دکترین به مثابه چارچوب نظام‌مندی در نظر گرفته می‌شود که بدان واسطه فعالیت‌ها و اقدامات نظامی آینده پیش‌بینی می‌گردد و بنا به تعبیری تخصصی، چگونگی جنگیدن در صحنه‌های عملیات رزمی آتی بیان می‌گردد. تعریفی که از دکترین در واژه‌نامه‌های نظامی آمده است عبارتست از "اصول بنیادینی که بدان واسطه نیروها یا عناصر نظامی اقدامات خود را در راستای تأمین اهداف ملی هدایت می‌کنند." دکترین الزام‌آور است و در مقام عمل نیاز به قوه‌ی تشخیص دارد. اغلب دکترین‌ها که به صورت مکتوب در اختیار نیروهای مسلح قرار می‌گیرند، برای ایجاد درک مشترکی نسبت به وضعیت‌های پیش‌بینی شده منتشر می‌شوند. هر چند بسیاری بر این باورند که دکترین آنچه فقط در کتاب‌ها آمده است نیست، بلکه دکترین چیزی است که نیروها به آن اعتقاد داشته و بر اساس آن عمل می‌کنند. به عبارت دیگر، دکترین باید بر مبنای تجارب نظامی و جنگی گذشته و با توجه به ویژگی‌های فرهنگی شکل گرفته باشد تا بدین ترتیب بتواند در نظام‌باورهای نیروها راه یافته، مبنای عمل آنها در صحنه‌های آتی جنگ گردد.

آنکر و بارک در توصیف دکترین و کارآمدی آن می‌گویند، در دکترینی کارآمد و موثر، انتظار چگونه جنگیدن بر مبنای تجارب گذشته و بهترین شکل پیش‌بینی آنچه فرا روی ماست بیان می‌گردد؛ دکترین باید رابطه‌ی میان تحقیق، نظریه، تاریخ، آزمایش، و

عمل را فراهم سازد، دکترین باید در برگیرنده‌ی مجموعه‌ی دانش و تجربه‌ای باشد که بتوان آن را به‌کار گرفت، و همچنین دکترین باید زمینه‌ی درک و زبان مشترکی را فراهم سازد که به ما امکان دهد آنچه نیروهای نظامی باید انجام دهند را به‌طور شفاف و موجز بیان کنیم.

سرانجام این‌که دکترین در عصر عدم قطعیت و ابهام باید در برگیرنده‌ی فلسفه‌ی تفکری خلاق برای رویارویی با شرایط پیش‌بینی نشده و غیرمنتظره باشد و نباید محدودیت و ممنوعیت‌های آن به حدی باشد که اعتبار آن خدشه‌دار شود. به سخن دیگر، به‌نظر می‌رسد که دکترین‌های صحنه‌ی جنگ آینده باید بر مبنای انطباق‌پذیری و سازگاری مدون شوند تا امکان اثربخشی آنها در صحنه‌های واقعی جنگ فراهم گردد. کتاب حاضر ضمن پرداختن به مفاهیم مرتبط با دکترین، مراحل تدوین آن، به‌خصوص مدل پنج مرحله‌ای را با تأکید بر نیروهای مسلح فیلیپین - نیروی هوایی - مورد اشاره قرار می‌دهد که به دلیل موجز بودن از جذابیت خاصی برای علاقمندان مطالعات استراتژیک نظامی برخوردار است. ناشر صرف‌نظر از رد یا قبول فرضیات یا تعبیری که محققان کتاب در مباحث خود استفاده کرده‌اند مطالعه‌ی کتاب حاضر را به پژوهشگران و علاقمندان امور نظامی توصیه می‌نماید.

مرکز اطلاع‌رسانی و تحقیقات دفاعی دوره عالی جنگ

علیرضا فرشچی

پیش‌گفتار

نیروهای مسلح فیلیپین (AFP) تدوین دوباره‌ی تمام آیین‌نامه‌های نظامی خود را در دهه‌ی ۱۹۷۰ آغاز کردند.^۱ ستاد کل ارتش از طریق معاونت عملیات ستاد مشترک وظیفه‌ی چاپ چندین آیین‌نامه‌ی نظامی را در خصوص ملاحظات و موضوعات کارکردی مختلف بر عهده داشت. این موضوعات عبارتند از: مدیریت نیروی انسانی، اطلاعات، عملیات، آماد و لجستیک، ارتباطات و الکترونیک، مهندسی، بهداشتی، امور مالی و غیره. آیین‌نامه‌های نظامی نیروهای مسلح فیلیپین به عنوان راهنمای آیین‌نامه‌های نیروهای مسلح مشابه مورد استفاده قرار می‌گیرند.

نیروی هوایی فیلیپین از اواخر دهه‌ی ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۴ از طریق دفتر مطالعات ویژه اقدام به چاپ آیین‌نامه‌های نیروی هوایی، بر اساس آیین‌نامه‌های نظامی نیروهای مسلح فیلیپین، کرد.^۲ آیین‌نامه‌های نظامی نیروی هوایی و نیروهای مسلح فیلیپین تا سال‌ها به عنوان مرجع رسمی همه‌ی امور نظامی نیروهای مسلح این کشور مورد استفاده قرار می‌گرفتند. پس از یک دهه، برخی از بخش‌های ستادی نیروهای مسلح و نیروی هوایی فیلیپین تغییرات چندی را در آیین‌نامه‌های مختلف نظامی اعمال کردند. این اصلاحات به شکل اطلاعیه، یادداشت و دستورالعمل به چاپ رسید. البته هیچ اداره‌ی واحدی مسئولیت نهادینه کردن این اصلاحات را بر عهده نگرفت.

آغاز دوره‌ی نوسازی باعث احیای روند روزآمدسازی آیین‌نامه‌ها و دکتترین نظامی

۱ - از سال ۱۹۷۲، انتشار آیین‌نامه‌های نظامی باعث احیای فکری نیروهای مسلح فیلیپین گردید و به همین دلیل نقش آیین‌نامه‌های نظامی آمریکا به عنوان مرجع رسمی نیروهای مسلح فیلیپین کم رنگ شد.

۲ - فعالیت‌های اداره‌ی مطالعات خاص در سال ۱۹۸۴ متوقف گشت و فقط نظارت کارکردی بر دکتترین‌ها را از همان سال آغاز نمود.

فیلیپین در اوایل دهه‌ی ۱۹۹۰ شد. در سال ۱۹۹۴ فرمانده نیروی هوایی فیلیپین دستور فعالیت مجدد دفتر مطالعات ویژه را برای انجام مطالعات استراتژیکی و توسعه‌ی دکترین صادر کرد. صدور این دستور را باید به مباحث داغ و جنجالی برنامه‌ی نوسازی در مجلس قانون‌گذاری این کشور مرتبط دانست.

دفتر مطالعات ویژه به جستجوی سیستم‌ها و روش‌های تثبیت‌یافته‌ای پرداخت که تدوین‌کنندگان آیین‌نامه‌های نیروی هوایی در دهه‌ی ۱۹۷۰ مورد استفاده قرار داده بودند، اما این جستجوها بی‌نتیجه ماند. از این‌رو، نیروی هوایی فیلیپین در سال ۱۹۹۵ اقدام به تدوین [جزوه‌ی] روش جاری معیار، شماره‌ی ۱۶ نمود. در این جزوه، روند دکترین نیروی هوایی به عنوان مبنای توسعه‌ی دکترینی منطبق با برنامه‌ی نوسازی نیروی هوایی فیلیپین تشریح گردید. به همین ترتیب، نیروهای مسلح فیلیپین در سال ۱۹۹۷ کتاب راهنمای توسعه‌ی دکترین نیروهای مسلح را با الحاق جزوه‌ی «روش جاری معیار، شماره‌ی ۱۶» به چاپ رساندند که شامل روند توسعه‌ی دکترین نیروی زمینی و دریایی نیز بود.

آیین‌نامه‌ی توسعه‌ی دکترین نیروی‌های مسلح فیلیپین مراحل گسترده‌ی توسعه‌ی دکترین نظامی، مراحل گردش کار و روند تصویب را تشریح می‌کند. این کتاب راهنما، البته مرز میان تدبیر دکترین یا تدوین و نگارش پیشنهادات را مشخص نمی‌سازد. آیین‌نامه‌های نظامی موجود نیروی هوایی نیازمند روزآمد سازی‌اند، و این در حالی است که تجهیزات جدید، درس‌های برگرفته از عملیات‌های واقعی نیروی هوایی فیلیپین و تمرینات مرکب آن با نیروهای آمریکایی، تدوین یک دکترین جدید را ضروری می‌سازد.

پیش از پایان قرن بیستم، نیروی هوایی فیلیپین باید تدوین دکترین را آغاز می‌کرد، به‌طوری که نظریه و فناوری با تاکتیک و استراتژی نیروی هوایی جدید این کشور منطبق می‌گردید. تدوین دکترین وظیفه‌ای خطیر بوده، تاثیر شگرفی بر همه‌ی سطوح فرماندهی نیروی هوایی فیلیپین بر جای می‌گذارد. بدین سبب، نیروی هوایی فیلیپین از طریق دفتر مطالعات ویژه می‌تواند تمام افراد نیروی هوایی با مهارت‌ها و تخصص‌های متنوع را برای تدوین دکترین به کار گیرد. این کتاب (راهنمای تدوین دکترین نیروی

هوایی فلیپین) در پی ارائه‌ی یک راهنمای مناسب برای همه‌ی نویسندگان نخبه‌ی
دکترین است. این کتاب به دنبال علاج تمام مشکلات نیست، بلکه مرجعی قابل
دسترس برای تدوین دکترین می‌باشد.

www.ketab.ir

ما در تمام امور روزانه‌ی خود قواعد و رویه‌های مشخصی را به کار می‌بندیم که انجام کارها را راحت‌تر و نظام‌مندتر می‌کنند. یک جامعه‌ی بدون قانون را در نظر بگیرید. این جامعه چیزی جز آشوب و هرج و مرج نخواهد بود. بنابراین، اگر بخواهیم همه چیز در حد مطلوب و کمال باشد، به کارگیری روش‌های خاص برای انجام کارها لازم است.

نیروی هوایی فیلیپین، مانند همه‌ی سازمان‌ها، مجموعه‌ی قوانین و روش‌های جاری مخصوص به خود را دارد که راهنمای انجام وظایف تمام افراد نیروی هوایی می‌باشد. ما از این مجموعه‌ی قوانین و روش‌ها به «دکترین» یاد می‌کنیم. بحث و سخن صرف از دکترین ممکن است برخی را دلزده کند، برخی را سردرگم سازد، و چه بسا باعث استهزای بعضی دیگر شود. واکنش‌های مختلف افسران نیروی هوایی فیلیپین ممکن است بنا به دلایل اصولی ریشه در تاریخچه‌ی نیروی هوایی و سازمان نظامی این کشور داشته باشد.

هدف کتاب حاضر گذار از فضای نظری و دانشگاهی صرف، و ارائه‌ی مراحل معین تدوین، تأیید اعتبار، ارزیابی و بازنگری دکترین است. دکترین ماهیتی پویا داشته و باید همگام با تغییرات محیط، سازمان، افراد و تجهیزات، مشمول تغییرات منطقی شود. بنابراین، همه‌ی افراد نیروی هوایی، به‌ویژه فرماندهان باید قادر به بازنگری، اصلاح، و تثبیت دکترین بوده و در صورت نیاز، دکترین جدیدی تدوین کنند. تغییر در دکترین ضروری‌ست، اما دکترین کلی (هسته‌ی اصلی دکترین) معمولاً ثابت است و فقط وقتی تغییر می‌کند که عوامل عمده‌ای مانند سیاست حکومت، سیستم‌های جنگ‌افزاری و برآوردهای تهدید دچار تحول شوند.

در فصل اول این کتاب در خصوص تعاریف، انواع، سطوح، منابع و ماهیت دکرین قدرت هوایی بحث شده است. همچنین، در این فصل چارچوب فرایند دکرین ارائه و درباره‌ی مراحل فرایند دکرین و چارچوب روند تدوین آن بحث می‌شود.

در فصل دوم، پیشینه‌ی توسعه‌ی نیروی هوایی فیلیپین به‌عنوان یک نیروی مسلح اصلی، و رویکرد آن به قدرت هوایی - هم به لحاظ دکرینی و هم در عمل - مورد بررسی قرار گرفته است. نیروی هوایی فیلیپین مانند هر نیروی دیگر جهان، به عنوان یکی از مولفه‌های نیروی زمینی فعالیت خود را آغاز کرد. بنابراین، مناسب و بجاست که به تاریخچه‌ی تدوین دکرین نیروهای مسلح فیلیپین پرداخته شود. سال‌های اولیه و سازنده‌ی یک سازمان، بیش از خاصیت از ارزش‌های میان‌فردی را به افراد آن سازمان القا می‌کند. این فصل از کتاب مراحل مختلف آماده‌سازی دولت فیلیپین برای جنگ جهانی دوم را تشریح می‌کند. با شناخت طرز تفکر رهبران نظامی و مقامات غیر نظامی در آن دوره‌ی سخت، تدوین کنندگان دکرین قادرند در خصوص «بهترین راه‌کارهای» انتخاب شده توسط آن رهبران (نظامی و غیرنظامی) به قضاوت بنشینند. گرایش‌های دکرینی این رهبران ممکن است از تصمیمات اتخاذ شده‌ی ایشان در قبل از جنگ قابل تشخیص باشد. بحث و گفتگو در خصوص تشکیل نیروی هوایی به‌عنوان یک نیروی مسلح اصلی بیانگر درک و تشخیص نیروهای مسلح فیلیپین برای داشتن یک نیروی هوایی مستقل و نیز حوادث جهانی آن روزگار بود که همه را به ایجاد یک نیروی هوایی مجزا ترغیب می‌کرد. تمایل و تلاش نیروی هوایی فیلیپین برای ارتقای قدرت هوایی، با فعالیت‌های نه‌چندان دیر مدت این نیرو در تدوین دکرین خاص خود و نیز گنجاندن قدرت هوایی به‌عنوان بخشی از توسعه‌ی دکرین در قالب برنامه‌ی نوسازی نیروی هوایی در ارتباط است.

در فصل سوم به مدل پنج مرحله‌ای تدوین دکرین نیروهای مسلح فیلیپین پرداخته شده است. باید اذعان کرد که این فصل از کتاب عمیقاً متأثر از مقاله‌ی سرتیپ فیلیپینی ایسیدرو بی آگونود (Isidro B. Agunod)^۱ می‌باشد. فرایند تدوین دکرین، فرایند

۱ - تحقیق و توسعه در تدوین دکرین، سرتیپ آگونود، عضو نیروهای مسلح فیلیپین، انتشارات مشترک نیروهای مسلح فیلیپین، ۱۹۸۱.

تدوین خط‌مشی و استراتژی را به عنوان راهنمایی برای چارچوب تدوین در برمی‌گیرد. هدف این فصل تنها بحث در خصوص تحقیق و توسعه در تدوین دکترین، به قلم یک افسر نیروی هوایی می‌باشد.

فصل چهارم درباره‌ی تدوین دکترین نظامی است. در این فصل چارچوبی برای تثبیت / تحلیل، توسعه - مدل‌سازی - سنجش، بازنگری، و تأیید اعتبار دکترین نظامی ارائه شده است.

در فصل پنجم به فرآیندهای واقعی تدوین دکترین پرداخته شده است که با موضوعات زیر آغاز می‌شوند: شناسایی وظایف، ترکیب‌بندی گروه کاری، برنامه‌ی زمانی، مشخص کردن اهداف، تهیه‌ی پیش‌نویس، وارد کردن اطلاعات در طرح کلی، تولید و تأیید پیش‌نویس، چاپ، ارائه برای تصویب و انتشار.

سؤال و انتقاد اعضای مختلف نیروی هوایی از دفتر مطالعات ویژه درباره‌ی دکترین، بیانگر وجود سطوح مختلف استنباط و عمق برداشت در این خصوص می‌باشد. این کتاب راهنما تجربیات دفتر مطالعات ویژه را در توسعه‌ی دکترین‌سازی نیروی هوایی فیلیپین منعکس می‌کند. تا حد امکان، پیشنهادات و توصیه‌های افراد مختلف در جلسات متعدد توسعه‌ی دکترین مورد ملاحظه قرار گرفته، و در توجیه برخی گام‌ها و مراحل خاص به آنها استناد می‌شود. در این تحقیق از منابع مختلفی استفاده شده که عبارتند از: آمار و پژوهش، دستورالعمل‌های فرآیند توسعه‌ی مستمر، تدوین استراتژی و خط‌مشی، راهنمای توسعه‌ی دکترین نیروهای مسلح فیلیپین، مقررات نیروی هوایی فیلیپین، نشریات نیروی هوایی و کتاب‌های تاریخی مانند «ارتش فیلیپین: ۱۹۴۲ - ۱۹۳۵» نوشته‌ی ریکاردو تروتا خوزه، «نبردهای فیلیپین» اثر اولداریکو باکلاگون، کتاب دانشگاهی «با شمشیر و آتش» نوشته‌ی آلفونسو جی. آلویس، و کتاب «راهنمای پیشنهادی نیروی هوایی فیلیپین»، نشریات مختلف نیروی هوایی سلطنتی استرالیا، مرکز مطالعات قدرت هوایی نیروی هوایی سلطنتی استرالیا، دانشگاه هوایی مکسول و دیگر نشریات و مجلات قدرت هوایی. در این کتاب دستورالعمل‌های خارجی مختلفی علاوه بر کتاب‌های راهنمای داخلی به‌عنوان مأخذ و مبنای مقایسه، مورد استفاده قرار گرفته است.

دکترین‌ها دینامیک بوده و ممکن است با توجه به نوع درگیری، همراه با تغییرات حاصله در محیط، جهت‌گیری سیاسی به کارگیری نیروها، و به ویژه دکترین تهدید دشمن، دچار تغییر و تحول گردند. اهمیت دکترین در طرح‌ریزی و عملیات روزمره‌ی نیروهای نظامی را نباید از نظر دور داشت. نقش دکترین در حیات یک سازمان متأثر از افرادی حرفه‌ای است که به دنبال مستندسازی فعالیت‌های روزمره هستند تا بهترین راه انجام امور همواره بهبود یابد.

در مجموع، خوانندگان این کتاب راهنما، به‌ویژه افسران امور دکترین باید به‌خاطر داشته باشند که مراحل برشمرده باید تنها به‌عنوان راهنما مورد استفاده قرار گرفته و وحی منزل تلقی نگردد. بدون تردید، راه‌های بهتری برای تدوین دکترین و مستندسازی وجود دارد، اما از آنجا که وظیفه‌ی خطیر تدوین و توسعه‌ی دکترین در پیش رو می‌باشد، این راهنما به‌عنوان یک دستورالعمل مقدماتی مورد استفاده قرار می‌گیرد.